

kot „abominabiles leges“. Kadar je treba, se namram ljudstvu radi istovetijo z državno oblastjo ter slikajo vsakogar za upornika, revolucionarja napram državi, kdor se jim neče kloniti; venomer ključno sodstvo in upravo na pomoč proti samostalnemu. Vsi časopisi so povsod polni nerednosti, zmešnjav in krivičnosti, ki jih povzročajo zmote teh ljudi.

Predvsem hočejo zopet kakor nekdaj popolnoma obvladati šolstvo z učiteljstvom, ne izvzemši visokih šol. Zdi se jim potrebno, mladino naobraževati le po svojih principih v smotirih svoje institucije, ne za kulturo in življenje. Ker jim svobodno naziranje in mišljenje, lastno ukrepanje brez avtoritete ne more služiti, ne naobražujejo pravzaprav po šolah, ampak bolj uničujejo in udušujejo duševne potence dosevajajočih, ki se komaj začnejo razvijati; tako nastaja rod za rodom z vedno manjšo produkcijo idej, intenziteta duševne in intelektualne agilnosti vedno bolj gineva, kakor ima vsakdo priliko se o tem prepričati. Kako je mogoče brez nazravitvega funkcioniranja duševnega aparata človeštvu doseči višjo stopnjo kulture, je neumljivo, ko se imamo vendar razvoju živčnega sistema in duševnih potenc zahvaliti, da smo sploh ljudje.

Proti zagotovitvi namram najvišjim krogom, hoteti mir in mirni razvoj, se udušuje v kali vsaka akcija človekoljubov za izboljšanje razmer, ali jo pa, ako se ne da uničiti, popačijo in osramotijo s slično nasprotno akcijo, da zadeva mine brez uspeha, ali se pa vsaj nje učinek paralizira. Sploh razumejo, kodar zadobe moč, iluzorične napraviti vse kulturne naprave, vse postave in naredbe v uveljavljanje pravičnosti in kulture s pomočjo nezavednih, nerazsodnih mas in raznih egoističnih veljavnih pripadnikov. Napravljajo končno res mir, a mir mrtvaški, intenziteta življenja pade na nivo golega vegetiranja. Merodajni krogi se ob gotovih prilikah čudijo, da vkljub vzornim postavam, naredbam in napravam ničesar ne uspeva, obratno, da se vse poslabša in kulturni nivo čim huje upada. Obupujejo ter pridejo do zaključka, da ljudstvu ni pomagati, da mu je že usojeno, vedno ostajati v nezavestnem bednem stanju. Glede šolstva se hudujejo nad nami, češ, kaj ste delali, kje se vidijo vaši uspehi, ko je pa idiotizem ali neinteligenca še vedno vse pozornosti vredna javna nevarnost; šolstvo z vami vred se premoalo rentira, učni smotri so še deloma le na papirju, zdaj pa še hočete zvišanje plač! — Kako se naj, posebno dandanes, v popolnosti rentira, ko se še bodoče učitelje in učiteljice po učiliščih — posebno samostanskih — skrajno pomanjkljivo za uspešno učiteljevanje naobražuje in v javnem delovanju na polju pouka in vzgoje z druge strani vse spet nivelira, kar šolstvo zgradi!

Intenziteta socialnega življenja v gospodarskem in duševnem oziru zaradi vseh navedenih očitnih zmot pada v mrtvilo. Poglejmo intenziteto narodovega življenja slovenskega po Koroškem! Ali cvete, kje je bujnost, agilitet, prosvetljenost, kje kultura? Je li mnogo boljše po Štajerskem, Kranjskem in drugih pokrajinah? Ali res vse raste, klije; bujno poganja v visoko kulturo? Kmalu bodo tudi tukaj potegnili za vedno mrtvaški prt čez slovenski rod, in tedaj bo najlepši mir.

Čitajmo naše dnevnike, kake anarhistične ideje se javno propagirajo od merodajne stranke kot višek političke modrosti; posebno po shodih, in kak frenetičen aplavz, kako pritrjevanje! „Vsak večer se izprašujem, sem li čez dan v popolni meri zaničeval liberalce!“

Ubogi poganski rimski cesar Tit, ko bi vedel, kako daleč zaostajaš za vzornim kristijanom!

„Liberalcem, svobodomislecem slovenskim niti pedi slovenske zemlje, da bi mu bilo možno eksistirati!“

„Liberalci se morajo skriti po luknjah kakor psi!“

Težko, če bodo še kdaj taki nauki zmote in zaslepljenosti sploh omogočili kako slovensko kulturo, težko, da bi dovedli narod do udobnosti.

Tiranski despotizem, ki je takim nazorom odgovarjajoče uveden, pomeni skrajni anarhizem. Kaj pomeni morda drugega nego brezpravnost ali anarhizem stikanje in vohunjenje za vsakim človekom celo po domovjih, glede tovarišije, pohajanja, kaj pomeni ukazovanje mojstrom in gospodarjem, naj takoj iz službe spode delavca, hlapca, posamičnika, ako pripadniku nepravilnikov ne ugaja? Ali s tem ne smatrajo vseh teh ubogih ljudi za brezpravne, jim morda ne kršijo eksistenčne varnosti?

Kaj pomeni stikanje na poštah za pošiljatkami, ki jih dobiva učitelj po Kranjskem? Ni li to kršenje najprimitivnejših osnovnih pravic, ki jih jamčijo koristnemu in poštenemu državljanu osnovni zakoni? Kaj pomeni pozivljanje k bojkotu, zaničevanju in sovraštvu napredno mislečega učitelja in posestnika, ki nevstrašno voli napredno stranko? Ako to ni anarhija, potem anarhija sploh ne eksistira.

Vse povprek kriče: „Kako zlo je ostavljanje domače grude, beg v tujino, pomanj-

kanje delavcev!“ Kaj ni morda najbolj temu kriva širajoča se anarhija ali brezpravnost za delavnega človeka, proletarja na deželi, ki svojo inteligenco ne more spraviti v sklad s takimi razmerami, ali kar je vseeno, ne uvideva eksistenčne možnosti v domovini zaradi upadanja kulture ali naraščajoče bede? Kaj jih pa drugega mika v tujino? Ni morda tam njih eksistenčni položaj sigurnejši in udobnejši, ne gibljejo se morda tam svobodneje? Iz Amerike pošiljajo denar v domovino ter ga tudi sami prinašajo nazaj. V tujini in mestih uživa organiziran delavec po težkem delu večjo udobnost, večjo duševno razvitost, svobodo, samostanost in sposobnost za samopomoč, ker je kulturni nivo za vsakega višji! Tam je prost vseh okov in spon, zaradi katerih se doma ni mogel svobodno gibati.

Despotizem je nevarnejši anarhizem nego oni odspodaj, ker je slednjemu ob silnem pritisku zaradi splošne nezadovoljnosti vzrok, njegov predhodnik. Tudi današnji despotizem najmočnejše političke stranke kali in ruši mirni kulturni razvoj, in ni nič drugega nego nadaljevanje nepravilnosti istega izvora iz davnih preteklih dni.

(Konec pril.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Dobski krožek ima svoj sestanek v četrtek, dne 4. julija t. l., ob 2. pop. na Viru pri „Vehovcu“.

Redni občni zbor Radovljanskega okraj. učiteljskega društva se vrši dne 4. julija t. l. na Koroški Beli v šoli ob 3. uri popoldne. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu še sledeče: Prememba „Zaveznih pravil“ — 2. „Moje prvo berilo.“ — 3. Volitev delegatov na občni zbor „Zaveze“ — 4. Raznosterosti. — Ker se letos vrši menda običajna okraj. učiteljska konferenca še le v jeseni upa odbor, da se tovarišice in tovariši polnoštevilno udeležijo tega zborovanja. Po zborovanju ogled tovarne. Odbor.

Šmarsko — rogaško učiteljsko društvo zboruje 7. julija t. l. ob 1. uri popoldne v šoli pri sv. Križu po sledečem vzporedju: 1. Dopisi.

2. Ob tridesetletnici „Jurčičeve smrti“ predava g. dr. Pivko.

3. Poročilo o zborovanju „Zveze“ v Ptujju pod tovariši Flere.

4. Volitev delegatov za zborovanje „Zaveze“ v Celju.

5. Slučajnosti.

Po končanem zborovanju pokaže g. dr. Pivko na telovadišču nekaj iger.

K mnogobrojni udeležbi vabi za odbor Toma Kurbus, t. č. predsednik

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje, kakor se je sklenilo pri zadnjem zborovanju, v nedeljo, dne 7. julija t. l., ob pol 11. uri v celjski okoliški šoli.

Dnevni red:

1. Zapisnik.

2. Predsednikova poročila.

3. Dopisi in druge tekoče društvene zadeve.

4. Poročilo o glavni skupščini Zveze v Ptujju.

5. Učni poizkus iz telovadbe.

6. Vprašalna skrinjica

7. Slučajnosti.

Ob 10. uri istotam seja pripravljalnega odbora za Zavezino skupščino.

Udeležiti se zborovanja Vam bodi sveta stanovska dolžnost!

Kdor bi rad prišel k zborovanju, a bo zadržan, naj pokaže dobro voljo s tem, da nakaže kako kronico za društveno blagajno!

Polnoštevilno udeležbo želi

Franc Brinar,

t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in severiški okraj zboruje v nedeljo, dne 7. julija, ob pol 11. uri dopoldne v šoli na Vidmu po sledečem vzporedju:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem zborovanju.

2. Dopisi in društvene zadeve.

3. Poročilo o občnem zboru Zveze v Ptujju.

4. Slučajnosti.

Pobirala se bo tudi udnina za Šolsko Matico. Odbor.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima dne 1. julija 1912 v Gorici pri „Zlatem jelenu“ ob 11. uri dopoldne izredni občni zbor.

Dnevni red:

Predsedstveno poročilo.

Po zborovanju banket v slovo preblag gosp. Franu Finšgerju, c. kr. okr. šolskemu nadzorniku itd. Vsak, ki se namerava udeležiti banketa naj se takoj oglasi z obratno pošto na naslov tovariša Ignacija Križman v Dornbergu.

Pred banketom ali po banketu skupno slikanje.

Vabi se vse učiteljstvo k prav gotovi udeležbi. Odbor.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v 6. šte. to-le vsebino: 1. Pav. Flere: Moralno-pedagoški poizkusi in uspehi. (Konec.) — 2. Josip Webster: Reformni srednješolski zavodi in naši odnosaši. (Konec.) — 3. F. V.: Higijena živčevja. — 4. Jan. Koprivnik: Življenje za skorjo starega štora. — 5. H. Brčićeva: Vrabec; učna slika za tretje šolsko leto. — 6. Književno poročilo: Ocene. Novosti. — 7. Glose. IX. Tudi „reforma“. — 8. Razgled. Časopisni vpogled. — Pedagoški paberki. — Šolska higijena. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednjo in višješolski vestnik. — Šolstvo na slovanskem jugu. — Inostransko šolstvo. — Razne vesti. — Mala poročila.

Kratka zgodovina slovenskega naroda. Slovenski mladini spisal Pavel Poljanec. 2. natisk. 1912. — Ta knjiga je našla vsestransko pohvalo, in občinstvo je tako seglo po njej, da je prvi natisk že razprodan. Drugi natisk je precej popravljen in predelan s posebnim ozirom na mladino. Priporočamo jo krajnim šolskim svetom, da si jo nabavijo za šolske knjižnice. Cena izvodu broš. 1. — K. dično in v platno vez. z napisom na platnicah 160 K, s poštnino po 10 vin. več. — Založnik „Mariborski Sokol v Mariboru“ nam javlja, da daje učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in sokolskim društvom precej popusta pri tej knjižici in sicer plača sam poštnino pri nabavi 3 izvodov pri naročilih 5 izvodov razen poštnine še 10%, pri naročilih čez 20 izvodov pa 20% popusta. Poštne položnice so na razpolago in se prilagajo pošiljatkam.

Politiški pregled.

* Konec hrvaško-slovenskega kluba. Šusteršičev klub, v katerem so sedeli poleg slovenskih klerikalcev tudi dalmatinski in istrski pravaši, se je razšel zaradi izstopa slednjih. Kot vzrok se navaja neodkritosrčna politika slovenskih klerikalcev napram hrvaškemu vprašanju. Izstopili so naslednji poslanci: Perić, Sesardić, Dulibić, Prodan, Spincić, Laginja in Mandić.

* Ženska volilna pravica na Italijanskem. V Italiji dobe ženske občinsko volilno pravico v teh le mejah: Zahteva se starost 25 let, dovršena šestrazredna šola, oziroma drugi razred kake srednje šole; oziroma se bo le na ženske, ki so kot uradnice nastavljene v javnih upravah.

* 63 000 novih rekrutov. Za 63.000 novih rekrutov gre in pa za osemdeset milijonov kron. To so pač ogromne številke. Torej 63.000 mladeničev več nego doslej bo oblačilo vojaško suknjo na leto. Toliko tožijo, da ni delavcev na kmetih, draginja je, treba gledati, da se zasluži kaj; tu pa se dobijo ljudski poslanci, ki kar na kratko glasujejo za tak povišek števila rekrutov. Kako bodo kmetijski poslanci opravičevali svojo vneto za tako reformo pred svojimi volilci?

* Dr. Rybač je v bosanskem odseku vložil dve važni interpelaciji. V eni pozivlja vlado, naj se jugoslovanske dežele v monarhiji zedinijo v avtonomno upravno okrožje. Monarhija naj se preustroji na federalistični podlagi.

* Hrvaški kaplan Ivan Cvrković je obsojen na 3 mesece težke ječe v Osijeku, ker je na Velikonočni ponedeljek na prižnici govoril o komisarju, ki sodi po svoji lastni volji. „Zato slavimo vstajenje našega Odrašenika, proseč, da vstane tudi naša hrvaška domovina.“ To je bilo „javno nasilje in hujskanje“, ki mu je plačilo trimesečna ječa!

* Razredna loterija. Sedaj prihajajo v javnost načrti avstrijske razredne loterije, glasom katerih naj bi znašal najnižji znesek za igranje 4 K za eno desetinko srečke. Vsega skupaj je določenih 5 razredov. Pri vsakem razredu znaša vloga 40 K za celo srečko. Najvišji dobiček znaša v prvem razredu 60.000 K in v petem razredu 700.000 kron. Iz vladne predloge je razvidno, da pride od 80.000 srečk do žrebanja polovica, toda v vseh pet žrebanjih skupaj.

* Vprašanje maloruskega vseučilišča. Maloruski državnozborni klub se je v seji dne 4. t. m. bavil z vprašanjem vladnega načrta v vprašanju maloruskega vseučilišča. Po tem vladnem načrtu bi se namreč potom cesarjevega ročnega pisma imelo zagotoviti malorusko vseučilišče, ki naj bi se osnovalo v teku deset let. Od tedaj pa imajo profesorji maloruske narodnosti neke pravice na levovskem vseučilišču. — Ker smatrajo Malorusi levovsko vseučilišče že dosedaj za dvojezično, nikakor niso zadovoljni z vladnim načrtom. Komunique, ki ga je maloruski državnozborni klub izdal, poudarja posebno: 1. da vladni načrt krši obstoječe posestno stanje Malorusov na levovskem vseučilišču; 2. da ustvari položaj, ki je mnogo slabši nego dosedanj; 3. da ima vse kavtele, da bodoča maloruska visoka šola ne bo v Levovu, temveč v kakem drugem mestu. — Komunique poudarja, da vladni načrt statuiral, četudi ne direktno, pa vendar jasno, poljski značaj levovske-

ga vseučilišča. Vlada da povsem krivično tolmači obstoječe zakonite predpise v prilog poljskega značaja levovskega vseučilišča. Ta značaj je naglašen v načrtu posebno s tem, da se mora profesorje maloruske narodnosti le dodeliti levovskemu vseučilišču v službovanje, dokler ne bo osnovano samostojno malorusko vseučilišče. Maloruski profesorji bi na podlagi vladnega načrta izgubili še to, kar so že dosedaj imeli, ker bi ne mogli več biti člani profsorskega kolegija, kar so bili že dosedaj. Komunique poudarja dalje, da je to, kar jim nudi vlada, slabše, nego je ono, kar so imeli dosedaj. Izpodbija se posebno na tem, da vladni načrt nekako omalovažujoče govori o maloruski visoki šoli, dočim hočejo oni imeti popolno vseučilišče.

Srednješolski vestnik.

** Odlikovanje. Ravnatelj na državnih obrtni šoli v Ljubljani Ivan Šubic je dobil naslov vladnega svetnika, profesor na istem zavodu Josip Vesel pa naslov šolskega svetnika. — Cesar je podelil profesorju na drž. realki v Trstu Antonu Stephanidesu in profesorju veronauka na goriški realki dr. Hilariju Zornu naslov šolskega svetnika.

Kranjske vesti.

—r— Iz ljudskošolske službe. Iz šolske službe je izstopila na lastno prošnjo učiteljica Viktorija Cigoj. Za suplentinjo v Črešnjevcu je imenovana na mesto učiteljice Ane Ogulinove, ki je dobila zaradi bolezni dopust, provizorična učiteljica Leopoldina Kosova.

—r— Iz seje ces. kr. deželne šolskega sveta za Kranjsko. Imenovanja na ljudskih šolah: Cecilija Vilman za učiteljico v Jesenicah; Franica Labernig za učiteljico v Trnu; Franc Potokar za nadučitelja v Dragatušu; Ana Šest za učiteljico v Knežaku; Henrik pl. Turzanski za učitelja v Leinfeldu; Dora Truger za učiteljico v Stari Cerkvi; Franc Zupan za učitelja na Vrhniki; Oton Zinneker za učitelja v Poljanah pri Novem mestu; Ivanka Munda za učiteljico v Prečni; Henrika Kos za učiteljico v Crnem vrhu; Dominik Bric za nadučitelja v Vodcah; Metod Požar za učitelja na Slapu; Franica Vilhar za učiteljico v St. Petru na Krasu; — Učiteljica Ana Dragatin in učiteljica Emilija Aschmann se stalno vpokojita. Učiteljica Justina Kozamernik v Postojni in Marija Palma v Dolenjem Logatcu menjata učni mesti.

Štajerske vesti.

—š— Še dve kratki dogodblci iz Aškerčevega življenja. Pokojni pesnik je bil velik prijatelj prirode. Vedno ga je bilo videti na izprehodu po okolici, kjer je služboval. Sam je hodil, brez družbe, pač, priroda mu je delala družino. Z njo se je pomenkoval, s cvetkami, z živalicami. — Nekoč je dobil po naključju malo miško v roke. Vsa je trepetala v njegovi roki. Kako jo je gladil, kako pogovarjal: Kako si lepa, kako si lepa! — Vroč dan je bil. Mimo njegovega doma vijoča se reka ga je zvalila k sebi. Šel se je kopat. Žive duše ni bilo videti naokrog, a vendar je v daljavi nekdo opravljal svoje posle. Slišal je zamolkle glasove od reke. Šel je tja in videl Aškerca stati sredi reke, gladiti nje površje, pa slišal govoriti: Ej, kako je topla, topla!

—š— Iz deželne šolskega sveta. Trajno sta vpokojeni definitivni učiteljici Helena Arko v Sevnici in Svetka Lapajne v Cirkovcih. Prestavljena sta nadučitelj Janez Sernek iz Vojnika v Pekre in Julij Ogriček iz Pekar v Brežice. Imenovana sta prov. učiteljica Justina Coretti v Framu za definitivno istotam in definit. učitelj v Šmartnu pod Vurberkom Anton Namestnik za učitelja in šolskega vodja pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju.

—š— Na šulerajsko šolo mislijo nekateri zaslepljenci v Loki pri Žusmu. V popolnoma slovenskem kraju!

Tržaške vesti.

—t— Proti draginji. V tržaškem mestnem svetu je svetnik Cerniut predlagal, naj se glede na vedno večjo draginjo dovoli uvoz prekomorskega mesa; komisija za aprovizacijo naj študira, zakaj je cena mesa še vedno tako visoka, dasi je padla cena živine. Seveda je to vprašanje važno tudi za učiteljstvo.

—t— Za ustanovitev otroškega vrtca pri Sv. Jakobu. Pišejo nam: Ker sedaj govore o ustanovljanju novih otroških vrtcev, naj povemo svoje mnenje, da bi trebalo najprej pri Sv. Jakobu ustanoviti tak vrtec. Noben okraj ni tako ogrožen, kakor je ravno Sv. Jakob. Kaj vsega imajo tam Italijani! Salezijance, rikeatorije, otroške vrtce in razne take zavode, v katere zahajajo v velikem številu tudi otroci slovenskih staršev. Ni čuda! Otroci bi se potepali po cestah in